Vyživovací povinnost

Švédsko

1 Co znamenají pojmy „výživné“ a „vyživovací povinnost“ v praxi? Které osoby musí platit výživné jiné osobě?

Švédské právo stanoví vyživovací povinnost vůči dětem, manželům a rozvedeným manželům. Ustanovení o vyživovací povinnosti mezi manželi se vztahují rovněž na registrované partnery.

Děti

Rodiče nesou odpovědnost za výživu dětí, a to v rozumném rozsahu s ohledem na potřeby dítěte a společné finanční možnosti rodičů. Rodič, který není schopen podílet se na podpoře svého dítěte, není povinen výživné poskytovat.

Rodič, který o dítě nepečuje ani s ním trvale nežije, musí plnit svoji vyživovací povinnost tím, že platí výživné. Povinen platit výživné může být i rodič, který o dítě pečuje společně s druhým rodičem. Taková situace nastává, jestliže dítě žije trvale pouze s druhým rodičem, bez ohledu na to, zda tato osoba žije sama nebo společně s novým partnerem.

Osoba, která trvale žije s dítětem jiné osoby a s jeho rodičem, který o dítě pečuje, rovněž nese odpovědnost za výživu tohoto dítěte, pokud jsou strany sezdány nebo spolu mají dítě či děti. Nevlastní rodič však odpovídá za výživu pouze v rozsahu, v němž ji dítěti není schopen zajistit druhý z rodičů, tedy nikoli ten, s nímž nevlastní rodič žije.

Výše plateb výživného se určuje rozhodnutím soudu nebo dohodou. Dohoda je platná pouze v případě, že je písemná a při jejím podpisu byli přítomni dva další svědci.

Strany se také mohou dohodnout, že budoucí výživné bude vyplaceno jako jednorázová částka nebo bude placeno za období delší než tři měsíce. Jestliže dítěti ještě nebylo 18 let, musí takovou dohodu schválit komise pro sociální zabezpečení (*socialnämnden*).

Je-li dítě mladší 18 let, výživné, které má formu jednorázové částky, se platí komisi pro sociální zabezpečení. Z částky zaplacené komisi se u pojišťovny pro dítě zakoupí renta, která odpovídá vyživovací povinnosti, pokud tomu řešení nebrání dohoda nebo pokud se komise nedomnívá, že částku lze k obživě dítěte použít jiným, vhodnějším způsobem.

Výživné se platí předem na každý kalendářní měsíc. Pokud k tomu však existují zvláštní důvody, soud může rozhodnout o jiném způsobu platby.

Návrhu na stanovení plateb výživného nelze vyhovět zpětně za dobu delší než tři roky před datem, kdy byl návrh předložen, pokud s tím nesouhlasí povinná osoba.

Pohledávky na výživném jsou nevymahatelné (promlčené) po uplynutí pěti let od data splatnosti.

Manželé

Během manželství nesou oba manželé odpovědnost za společnou výživu. Jestliže si jeden z manželů nemůže obživu v plném rozsahu obstarat sám, druhý z manželů je rovněž povinen přispívat na zajištění osobních potřeb druhého z manželů.

Po rozvodu je v zásadě každý z manželů odpovědný sám za sebe. Pokud však jeden z manželů potřebuje po přechodnou dobu prostředky k obživě, má nárok na výživné od druhého z manželů, a to v rozumném rozsahu a s ohledem na schopnost druhého z manželů a další okolnosti. V mimořádných případech může manžel získat výživné na delší období.

Jestliže se manželé nedokážou na výživném dohodnout, může spor rozhodnout soud.

Po rozvodu se výživné platí v pravidelných splátkách. Soud však může nařídit, aby bylo vyplaceno jednorázově, pokud k tomu existují zvláštní důvody, např. pokud manžel musí zaplatit důchod.

Návrhu na stanovení plateb výživného nelze vyhovět zpětně za dobu delší než tři roky před datem, kdy byl návrh předložen, pokud s tím nesouhlasí povinná osoba.

Pohledávky na výživném jsou nevymahatelné (promlčené) po uplynutí tří let od data splatnosti.

2 Do jakého věku může dítě dostávat vyživovací příspěvek? Liší se pravidla pro výživné týkající se nezletilých od pravidel týkajících se dospělých?

Vyživovací povinnost rodičů obvykle zaniká, když dítě dosáhne věku 18 let. Pokud však dítě dosud nedokončilo středoškolské vzdělávání, vyživovací povinnost trvá po dobu, kdy dítě zůstává ve škole, a to nejdéle do 21. narozenin dítěte. Školou se v tomto případě rozumí povinné vzdělávání nebo střední škola či jiné srovnatelné obecné vzdělávání.

3 Měl bych se s žádostí o výživné obrátit na příslušný orgán nebo na soud? Jaké jsou hlavní prvky tohoto postupu?

Ve Švédsku neexistuje žádný zvláštní vládní orgán, který by stanovoval nebo pomáhal stanovit výživné. Platby výživného musí být stanoveny buď na základě dohody, nebo rozhodnutím soudu. Jestliže se strany na výživném nedohodnou, musí se navrhovatel obrátit na okresní soud (*tingsrätt*) a podat žalobu.

V otázkách týkajících se mezinárodního výživného se můžete obrátit na Úřad pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*), který je ústředním orgánem ve Švédsku.

4 Je možné podat žádost jménem příbuzného (pokud ano, jakého stupně) nebo jménem dítěte?

Rodič, který pečuje o dítě, má nárok požadovat výživné jménem dítěte. Byl-li jmenován zvláštní opatrovník, má rovněž nárok jednat jménem dítěte.

5 Jestliže mám v úmyslu podat žalobu, jak zjistím, který soud je příslušný?

Pravidla příslušnosti jsou uvedena v rodinném zákoníku, manželském zákoníku a občanském soudním řádu. Informace lze získat rovněž od okresního soudu (*tingsrätt*).

Řízení ve věci výživného na dítě probíhá v místě obvyklého bydliště odpůrce. Jestliže není dána příslušnost žádného soudu, věc je projednána stockholmským okresním soudem (*Stockholms tingsrätt*).

Otázky související s platbami výživného na manžela lze vypořádat v rámci rozvodového řízení. Manželské věci projednává okresní soud v místě, v němž má obvyklé bydliště jeden z manželů. Pokud nemá obvyklé bydliště ve Švédsku ani jeden z manželů, věc projedná stockholmský okresní soud (*Stockholms tingsrätt*). Jestliže řízení o výživném na manžela není zahájeno v souvislosti s řízením mezi manželi, použijí se obecná pravidla příslušnosti stanovená v hlavě 10 občanského soudního řádu.

Pravidla příslušnosti v přeshraničních věcech jsou stanovena nařízením Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

6 Musím jako žalobce podat žalobu skrze nějakého prostředníka (např. advokáta, ústředního nebo místního orgánu atd.)? Pokud ne, jaké postupy se použijí?

Nikoli. Každý, kdo chce u soudu zahájit řízení, musí u příslušného okresního soudu (*tingsrätt*) podat žalobu.

7 Musím platit poplatky za podání žaloby? Pokud ano, o jakou částku se bude přibližně jednat? Jsou-li mé finanční prostředky nedostačující, může mi být poskytnuta právní pomoc k úhradě nákladů řízení?

Soudní řízení samo o sobě je ve Švédsku vedeno v zásadě bezplatně, je však třeba uhradit poplatek za podání návrhu, který v současnosti činí 900 SEK. Pokud navrhovatel využije služeb právního poradce nebo advokáta, je třeba počítat s náklady na tyto služby. Náklady jsou spojeny také s dokazováním, např. za účasti svědků.

Náklady nelze odhadnout, neboť jsou v každé věci jiné.

Za určitých podmínek lze poskytnout právní pomoc. Aby byla právní pomoc poskytnuta ve věci týkající se výživného, je nutné uvést konkrétní důvody. Takové důvody jsou dány například tehdy, pokud jsou okolnosti složitější, než je obvyklé, a žádají si poskytnutí rozsáhlejší právní pomoci.

Je-li právní pomoc poskytnuta, navrhovateli je přidělen právní zástupce a stát za něj uhradí příslušné poplatky, pokud navrhovatel nemá na jejich úhradu prostředky. Právní pomoc rovněž zahrnuje náklady dokazování, vyšetřování, tlumočení a překladu a náklady na mediaci. Osoby, jimž byla poskytnuta právní pomoc, jsou rovněž osvobozeny od úhrady určitých soudních poplatků a poplatků pro soudní vykonavatele (*Kronofogdemyndigheten*).

Osobám, které nejsou švédskými státními příslušníky a nemají nebo neměly ve Švédsku bydliště, lze poskytnout právní pomoc v souvislosti s návrhy, které mají být předloženy ve Švédsku, jestliže k tomu existují konkrétní důvody. Je-li návrh podán k soudu v jiné zemi, lze právní pomoc poskytnout pouze osobám s bydlištěm ve Švédsku. Občané všech členských států EU mají stejné právo na právní pomoc jako občané švédští. Stejná práva mají rovněž občané některých třetích zemí, a to na základě zvláštního ustanovení, které vyžaduje, aby byla v platnosti dohoda o vzájemnosti.

Existují určitá zvláštní ustanovení o právní pomoci, kterou lze poskytnout při přeshraničních sporech v EU, mající například zaručit, aby bylo možné poskytnout bezplatnou právní pomoc v konkrétních případech, na něž se vztahuje nařízení o výživném a které se týkají výživného placeného rodičem na dítě ve věku do 21 let.

Informace o právní pomoci lze získat od Úřadu právní pomoci (*Rättshjälpsmyndigheten*).

8 Jaký druh výživného soud pravděpodobně přizná? Jak se výše výživného vypočítá? Může být rozhodnutí soudu přezkoumáno, pokud se životní náklady nebo rodinné poměry změní? Pokud ano, jak (např. prostřednictvím systému automatické indexace)?

Posouzení výše výživného na dítě vychází ze zákonných kritérií. Rodič, který je povinen poskytovat výživné, má nárok ponechat si z čistého příjmu po zdanění částku nutnou k vlastní obživě. To zahrnuje náklady na bydlení, které se vypočtou zvlášť na úrovni považované za rozumnou. Další životní náklady se vypočítají na základě standardní částky svázané s indexem. Dotčený rodič může rovněž vyhradit určitou částku na výživné na manžela, s nimiž žije ve společné domácnosti, jestliže k tomu existují zvláštní důvody. Rodič povinný poskytovat výživné může také vyhradit určitou částku na podporu dětí, s nimiž žije v jedné domácnosti. Jak velký podíl ze zbývající částky by měl být vyčleněn na výživné, závisí mimo jiné na tom, jaké má dítě potřeby a do jaké míry může rodič nést náklady na jeho obživu. Lze odečíst určitou částku na výdaje na styk s dítětem.

Pro výživné na manžela nejsou stanovena žádná zákonná kritéria. Jako vodítko však lze použít některá z kritérií pro posouzení zmíněná výše.

Platby výživného jsou svázány s indexem, aby se zaručilo, že si zachovají původní hodnotu. Index odráží změny cenové báze podle zákona o sociálním pojištění, pokud rozhodnutí soudu nebo dohoda, kterou se stanoví výživné, neobsahují jiná ustanovení o indexaci. Úřad pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*) každý rok rozhoduje o tom, zda se má výše výživného změnit, a pokud ano, o jaký procentní podíl. Tato změna, k níž obvykle dochází 1. února, se vztahuje na výživné, o němž bylo rozhodnuto do 1. listopadu předcházejícího roku.

Jestliže se tak strany dohodnou, mohou změnit výši výživného sepsáním nové dohody, a to i v případě, že výživné bylo původně stanoveno rozhodnutím soudu. Rozhodnutí či dohodu může upravit také soud, jestliže k tomu vzhledem ke změně okolností existují důvody. Ve vztahu k platbám za období před zahájením řízení může dojít ke snížení či zrušení pouze těch plateb, které dosud nebyly provedeny. K tomu, aby soud kvůli změně okolností zvýšil výživné na rozvedeného manžela, jsou vyžadovány důvody hodné zvláštního zřetele.

Soud může dohodu o výživném změnit rovněž tehdy, jestliže je tato dohoda vzhledem k okolnostem, které panovaly v době jejího uzavření, a dalším podmínkám nepřiměřená. Vrácení výživného, které již bylo vyplaceno, však lze nařídit pouze v případě, že k tomu existují důvody hodné zvláštního zřetele.

Jestliže výše pravidelného výživného na dítě zůstala po dobu šesti let beze změny, přičemž se nepočítají úpravy na základě indexu, může soud budoucí platby výživného přezkoumat, aniž by bylo třeba mít k tomu zvláštní důvody.

9 Jak a komu bude výživné vypláceno?

Výživné se platí oprávněné osobě. Je-li oprávněnou osobou dítě ve věku do 18 let, dávky se platí rodiči, který o dítě pečuje a žije s ním.

Je-li dítě mladší 18 let, výživné, které má formu jednorázové částky, se platí komisi pro sociální zabezpečení.

10 Neplatí-li dotčená osoba (dlužník) výživné dobrovolně, jaké kroky je možné učinit, aby byla k placení přinucena?

Návrh na soudní výkon lze podat k soudnímu vykonavateli (*Kronofogdemyndigheten*). Tento návrh lze podat ústně nebo písemně. Společně s návrhem musí být předložen vykonatelný titul. Písemný závazek ohledně výživného v souladu s manželským či rodinným zákoníkem, při jehož sepsání byli přítomni dva svědci, lze vykonat jako pravomocné rozhodnutí.

11 Popište prosím stručně případná omezení týkající se výkonu rozhodnutí, zejména pravidla ochrany dlužníka a promlčecí a prekluzivní lhůty ve vašem systému výkonu rozhodnutí.

Pokud jde o výživné na děti, návrhu na stanovení plateb výživného nelze vyhovět zpětně za dobu delší než tři roky před datem, kdy byl návrh předložen, pokud s tím nesouhlasí povinná osoba. Pohledávky na výživném jsou nevymahatelné (promlčené) po uplynutí pěti let od data splatnosti.

Pokud jde o výživné na manžela, návrhu na stanovení plateb výživného nelze vyhovět zpětně za dobu delší než tři roky před datem, kdy byl návrh předložen, pokud s tím nesouhlasí povinná osoba. Pohledávky na výživném jsou nevymahatelné (promlčené) po uplynutí tří let od data splatnosti.

Pokud jde o nucený výkon, je z něj vyloučena řada věcí. Nucenému výkonu nepodléhá např. oblečení a další věci, které povinné osobě slouží pouze k osobnímu použití, a to až do přiměřené hodnoty, a určité vybavení nutné pro domácnost a péči o ni. Jestliže má povinná osoba rodinu, zohlední se při určování rozsahu nuceného výkonu předměty používané rodinou a pro potřeby rodiny.

Nucený výkon lze provést pouze z té části mzdy nebo platu povinné osoby, která přesahuje částku, již povinná osoba nebo její rodina potřebují k vlastní obživě. Část mzdy nebo platu povinné osoby, kterou nelze postihnout nuceným výkonem (tzv. chráněný podíl (*förbehållsbeloppet*)), se určuje odkazem na referenční částku. Referenční částka pokrývá všechny obvyklé životní výdaje s výjimkou nákladů na bydlení, které se určují samostatně a jsou připočteny ke standardní částce. Referenční částku stanoví jednou ročně orgán *Kronofogdemyndigheten*.

12 Existuje nějaká organizace nebo orgán, které mi mohou pomoci při vymáhání výživného?

Ve Švédsku asistuje s vymáháním výživného orgán *Kronofogdemyndigheten*. V přeshraničních věcech může oprávněné osobě s podáním návrhu na výkon k orgánu Kronofogdemyndigheten pomoci Úřad pro sociální pojištění (Försäkringskassa).

13 Mohou (vládní nebo soukromé) organizace zaplatit namísto dlužníka zálohu odpovídající plné výši výživného nebo jeho části?

Podporu na výživné na dítě, jehož rodiče se rozvedli, může vyplácet Úřad pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*), a to ve výši 1 673 SEK měsíčně až do měsíce, ve kterém dítě dosáhne věku 7 let, 1 823 SEK měsíčně, než dítě dosáhne věku 15 let, a 2 223 SEK měsíčně od měsíce, ve kterém dítě dosáhlo věku 15 let, rodiči, který o dítě pečuje a který s ním žije a má na stejné adrese bydliště. Rozhodnutí o podpoře na výživné se přijme na základě návrhu

podaného Úřadu pro sociální pojištění, tedy orgánu, který spravuje sociální pojištění. Podpora na výživné představuje způsob, jímž společnost zaručuje, aby dítě, jehož rodiče se rozvedli, obdrželo určité výživné i v případě, že rodič, který je výživné povinen poskytovat, svoji vyživovací povinnost neplní. Rodič, který je povinen platit výživné, musí v závislosti na svém příjmu a na celkovém počtu dětí, na něž je povinen platit výživné, splatit určitou částku státu. Povinnost splácet se určí ve správním řízení. Pokud je výživné placeno přímo rodiči, který o dítě pečuje, částka podpory na výživné placená Úřadem pro sociální pojištění se odpovídajícím způsobem sníží (toto snížené výživné se označuje jako doplňková dávka).
Pokud rodič, který je povinen poskytovat výživné, žije v zahraničí nebo žije ve Švédsku, ale plat nebo jiný příjem pobírá v jiné zemi nebo z jiné země, může Úřad pro sociální pojištění poučit rodiče, který pečuje o dítě a žije s ním, že může přijmout opatření, jimiž zaručí, aby bylo možné stanovit vyživovací povinnost. V takových případech Úřad pro sociální pojištění převezme právo dítěte na výživné až do výše, kterou tento úřad vyplácí jako podporu na výživné. Manželé podporu na výživné od Úřadu pro sociální pojištění získat nemohou.

14 Pokud se nacházím v tomto členském státě a dlužník má bydliště v jiné zemi:

V přeshraničních věcech může navrhovatel obdržet správní pomoc od Úřadu pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*). Úřad pro sociální pojištění je ústředním orgánem podle nařízení EU o výživném a Haagské úmluvy ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností (Haagská úmluva z roku 2007), stejně jako odesílající/přijímající agenturou podle Newyorské úmluvy o vymáhání výživného v cizině z roku 1956.

14.1 Může mi pomoci orgán nebo soukromá organizace v tomto členském státě?

Viz odpověď na otázku č. 14.

14.2 Pokud ano, jak se mohu na takový orgán nebo soukromou organizaci obrátit?

Kontaktní údaje Úřadu pro sociální pojištění:
Försäkringskassan
Box 1164
SE-621 22 Visby
Švédsko
Tel: +46 (771) 17 90 00
Fax: +46 (10) 11 20 411
E-mail: centralmyndigheten@forsakringskassan.se
Úřad pro sociální pojištění přijme všechna nezbytná opatření s cílem usnadnit vymáhání výživného. Jeho úkoly jakožto ústředního orgánu podle nařízení o výživném a Haagské úmluvy z roku 2007 jsou odvozeny z uvedeného nařízení a úmluvy. Například pomáhá osobám majícím nárok na výživné při přípravě návrhů, které lze podávat prostřednictvím tohoto orgánu, jako je návrh na rozhodnutí o výživném v jiné zemi. Další informace o tom, jaký druh pomoc je navrhovatelům k dispozici, lze získat u Úřadu pro sociální pojištění.

15 Pokud se nacházím v jiné zemi a dlužník v tomto členském státě?

Navrhovatelé, kteří hodlají vymáhat výživné podle Newyorské úmluvy z roku 1956 o vymáhání výživného v cizině, se musejí obrátit na odesílající orgán ve své zemi, a tento orgán předá návrh přijímajícímu orgánu ve Švédsku (Úřadu pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*)).
Totéž platí pro navrhovatele, kteří chtějí získat podporu, jež je k dispozici od ústředních orgánů podle nařízení o výživném nebo Haagské úmluvy z roku 2007. Musejí se obrátit na ústřední orgán ve své zemi a ten předá jejich návrh ústřednímu orgánu ve Švédsku (Úřadu pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*)).

15.1 Mohu svou žádost adresovat přímo orgánu nebo soukromé organizaci v tomto

Chce-li oprávněná osoba vymáhat výživné podle Newyorské úmluvy z roku 1956 o vymáhání výživného v cizině, musí podle nařízení o vyživovací povinnosti nebo Haagské úmluvy z roku 2007 podat žádost odesílajícímu orgánu / ústřednímu orgánu ve Švédsku (Úřad pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*)), který žádost postoupí přijímajícímu orgánu v zemi, v níž máte bydliště a/nebo máte příjem.
Pokud jako osoba povinná platit výživné chcete získat podporu například při změně stanoveného výživného, můžete se obrátit na ústřední orgán ve své domovské zemi, který žádost předá ústřednímu orgánu ve Švédsku (Úřad pro sociální pojištění (*Försäkringskassan*)).

15.2 Pokud ano, jak se mohu na takový orgán nebo soukromou organizaci obrátit a jaká pomoc mi může být poskytnuta?

Viz odpověď na otázku č. 16.

16 Je tento členský stát vázán Haagským protokolem z roku 2007?

Ano. Švédsko je vázáno Haagským protokolem ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti (Haagský protokol), jehož ustanovení jsou v EU použitelná od 18. června 2011. Obecné pravidlo podle Haagského protokolu zní, že se použije právo země, v níž má oprávněná osoba obvyklé místo pobytu. Zejména v zájmu dítěte lze použít právo či právní předpisy země, jejímiž státními příslušníky jsou dítě i povinná osoba, jestliže uplatnění práva země obvyklého místa pobytu není v zájmu dítěte. Strany se na tom, které právo má být rozhodné, mohou rovněž dohodnout, ale rozsah takovýchto dohod je omezen například ve věcech týkajících se výživného na děti ve věku do 18 let.

17 Pokud tento členský stát není vázán Haagským protokolem z roku 2007, jaké právo bude použitelné pro pohledávku výživného podle pravidel mezinárodního práva soukromého? Jaká jsou příslušná pravidla mezinárodního práva soukromého?

Švédsko je vázáno Haagským protokolem (viz odpověď na otázku č. 20).

18 Jaká pravidla upravují přístup ke spravedlnosti v přeshraničních věcech v rámci EU podle struktury kapitoly V nařízení o vyživovací povinnosti?

Pokud jde o obecné požadavky ohledně právní pomoci, viz odpověď na otázku č. 7.
Pro přeshraniční spory v EU existují určitá zvláštní ustanovení o právní pomoci. Pokud nejsou splněny požadavky týkající se právní pomoci podle nařízení o výživném, musí být právní pomoc poskytnuta, a to bezplatně, jestliže navrhovatel potřebuje právního zástupce a této potřebě nelze vyhovět jiným způsobem.

19 Jaká opatření přijal členský stát, aby zajistil, že ústřední orgány plní činnosti popsané v článku 51 nařízení o vyživovací povinnosti?

Nejsou plánována žádná zvláštní opatření.

Tyto internetové stránky jsou součástí portálu Vaše Evropa.
Velice uvítáme jakoukoli zpětnou vazbu ohledně užitečnosti poskytnutých informací.

This webpage is part of an EU quality network

Poslední aktualizace: 28/03/2023

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.